

Handläggare: Monica Petersson
Telefon: 08-508 25 028

Till
Socialtjänst- och
arbetsmarknadsnämnden

Remiss - Förbättrad utslussning från sluten ungdomsvård och ändrade gallringsregler i belastningsregistret.

Remiss från Justitiedepartementet (Ds 2009:9)

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden hänvisar till tjänsteutlåtandet som svar på remissen
2. Paragrafen förklaras omedelbart justerad

Eddie Friberg

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat en promemoria (Ds 2009:9) från Justitiedepartementet med ett antal förslag på åtgärder som syftar till att förbättra utslussarbetet inför frigivning från sluten ungdomsvård. Övergången mellan institution och frihet är en kritisk tidpunkt då risken för återfall är stor. I promemorian föreslås vidare att Statens institutionsstyrelse (SiS) får möjlighet att med elektroniska hjälpmedel kontrollera att den unge ska befinna sig i bostaden vissa tider. SiS föreslås också få möjlighet att göra drogkontroller via svett-, saliv-, och hårprover. Slutligen behandlar promemorian frågan om gallring av uppgifter i belastningsregistret beträffande personer som har begått brott före 18 års ålder.

Förvaltningen är positiv till samtliga förslag som promemorian för fram. Förslagen som syftar till att fler kvalificerade insatser ska inledas under verkställighetstiden och bekostas av SiS kommer att innebära en förbättring för de personer som dömts till sluten ungdomsvård. Förslaget att uppgifter från belastningsregistret gallras

efter fem år istället för tio år för personer som vid tidpunkten för brottet är under 18 år och som dömts till skyddstillsyn, villkorlig dom, ungdomstjänst, ungdomsvård eller förklarats fri från påföljd enligt 30 kap. 6 § brottsbalken är angeläget.

Bakgrund

Den 1 januari 1999 infördes sluten ungdomsvård som en ny frihetsberövande påföljd för personer som var under 18 år när brottet begicks. Syftet med reformen var att så långt möjligt undvika fängelsestraff för unga lagöverträdare. Påföljden var avsedd att användas vid allvarligare brott och den ska användas restriktivt. Längden på straffet ska bestämmas utifrån brottet och inte utifrån den unges behov av vård och behandling. Villkorlig frigivning förekommer inte vid sluten ungdomsvård.

Ansvar för verkställigheten av sluten ungdomsvård har SiS inom ramen för sina särskilda ungdomshem. Verktälligheten av sluten ungdomsvård sker vid sådana särskilda ungdomshem som avses i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga. Verktälligheten av domen om sluten ungdomsvård ska planläggas och genomföras i nära samarbete med socialtjänsten i den dömdes hemort.

Enligt SiS tenderar socialtjänsten att vara mer delaktig i upprättandet av behandlingsplanen men mindre i planeringen för utslussning och förberedelser inför frigivningen.

Personer som döms till vård enligt Lagen om sluten ungdomsvård (LSU) kan som kortast få sluten ungdomsvård i två veckor och som längst i fyra år. 72 unga personer dömdes under 2007 till sluten ungdomsvård. Under samma år togs 81 ungdomar in för att påbörja verkställigheten. Den genomsnittliga strafftiden för dessa ungdomar var drygt tio månader.

Forskning och erfarenhet visar att insatser som påbörjas under tiden på institutionen måste följas av insatser efter frigivningen för att minska risken för återfall. Trots detta är det idag långt ifrån alla som har avslutat sluten ungdomsvård som får kvalificerade insatser från samhällets sida efter avslutad verkställighet.

Kommunstyrelsen har till socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden för yttrande remitterat Justitiedepartementets promemoria (DS 2009:9). Skarpnäcks

stadsdelsnämnd, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd och Södermalms stadsdelsnämnd har fått ärendet på remiss.

Remisstiden går ut den 15 maj 2009.

Ärendets beredning

Detta tjänsteutlåtande har utarbetats inom kansliavdelningen i samarbete med staben för utredning och projekt och avdelningen för dygnetruntverksamheter.

Ärendet

I promemorian föreslås åtgärder som syftar till att fler kvalificerade insatser ska inledas under verkställighetstiden. Arbetet inför frigivningen ska intensifieras och struktureras. Enligt det nya lagförslaget ska SiS samråda med socialnämnden, vilket innebär att det är SiS som självständigt ska fatta beslut om t.ex. placeringar utanför ungdomshemmet. I nuvarande lagstiftning står att verkställigheten ska planläggas och genomföras i nära samarbete med socialnämnden i den dömdes hemort, vilket innebär att kommunen deltar i planeringen av vård och står för kostnaderna för vård under verkställigheten. Utformningen av påföljden slutet ungdomsvård kommer även i fortsättningen att förutsätta ett väl fungerande samarbete mellan SiS och socialtjänsten. Samarbetet bör kunna hjälpa socialtjänsten att bedöma behovet av insatser och vård efter verkställighetens upphörande. Vikten av att SiS särskilt beaktar den unges behov av att vistas utanför ungdomshemmet under utslussningen har tydliggjorts i lagförslaget. Förberedelserna för frigivning kan röra olika områden som möjligheter till utbildning, arbete, bostad och fritidsaktiviteter.

SiS ges vidare i förslaget möjlighet att med hjälp av elektronisk övervakning så kallad fotboja kunna kontrollera vissa av de villkor som ställts för vistelsen utanför det särskilda ungdomshemmet. Det kan exempelvis handla om att den unge ska befinna sig i bostaden under vissa angivna tider. Inom kriminalvården har det sedan mitten av 1990-talet funnits möjlighet att använda sig av så kallad fotboja. Brottsförebyggande rådet (Brå) har under flera år genomfört studier av tillämpningen av fotboja inom kriminalvården. Brå har slutfört ett regeringsuppdrag att utvärdera den utvidgade användningen av den elektroniska övervakningen (Brå-rapport 2007:19). Utvärderingen visar att möjligheten att avsluta ett längre fängelsestraff med fotboja i hemmet har minskat återfallen i brott.

SiS förslås även att få möjlighet att göra drogkontroller genom att använda nya provtagningsmetoder. De nya provtagningsmetoderna som föreslås användas är

Fel! Ingen text med angivet format i dokumentet.

106 64 Stockholm. Swedenborgsgatan 20
Telefon 08-508 25 000. Fax 08-508 25 030

www.stockholm.se/socialtjanstforvaltningen

svett-, saliv- och hårprover. För att underlätta och göra drogkontrollerna mindre integritetskränkande bör SiS ges möjlighet att använda dessa metoder.

Promemorian behandlar slutligen frågan om gallring av uppgifter i belastningsregistret för personer som har begått brott före 18 års ålder. Reglerna för gallring föreslås i promemorian ändras för dem som har begått brott innan 18 års ålder och dömts till skyddstillsyn, villkorlig dom, ungdomstjänst, ungdomsvård eller förklarats fri från påföljd enligt 30 kap. 6 § brottsbalken. Gallringstiden föreslås ändras från tio år till fem år. När det däremot gäller uppgifter om unga lagöverträdare som dömts till fängelse eller sluten ungdomsvård är det inte befogat att ändra reglerna om gallring. Dessa påföljder används för de allvarligaste brotten och på grund av detta är det rimligt att informationen finns kvar i belastningsregistret i tio år.

Ekonomiska konsekvenser

Förslagen om att fler kvalificerade insatser ska starta under tiden som den unge fortfarande avtjänar sitt straff via sluten ungdomsvård kommer att medföra ökade kostnader för SiS. Dessutom ska insatserna i större utsträckning fortsätta även efter att verkställigheten upphört. Den uppskattning som görs i promemorian är att SiS anslag behöver höjas med 30 miljoner kronor, vilket föreslås finansieras inom ramen för statsbudgeten. Ökade kostnader för de förslag som innebär att nya gallringsregler införs i belastningsregistret föreslås finansieras inom polisens befintliga budgetramar.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen är positiv till de förslag som promemorian för fram. Det är bra att SiS ansvar tydliggörs i utslussningsprocessen och utvidgas till att inkludera kostnader för vård under tiden för verkställigheten. I Stockholms stad har sedan år 2000 mellan tio och femton ungdomar årligen dömts till sluten ungdomsvård. Denna grupp av ungdomar har ofta en avvisande attityd till hjälp från socialtjänsten och inte minst därför så är det viktigt att SiS får en tydligare roll i utslussningsarbetet från sluten ungdomsvård. Enligt SiS deltog år 2007 kommunerna i 75 procent av alla ärenden när det gäller planeringen för tiden efter frigivningen för den unge. Den vanligaste angivna orsaken till att kommunerna inte deltog i fler ärenden är att den unge inte önskar någon kontakt.

Förvaltningen anser även att SiS förbättrade möjligheter till kontroll via fotboja och förändrade möjligheter till drogtest via svett, saliv och hårstrå är bra. Dessa metoder för drogkontroll är enklare, mindre integritetskränkande, mindre kostsamma och mer hygieniska alternativ till de metoder som används idag.

Fell! Ingen text med angivet format i dokumentet.

106 64 Stockholm. Swedenborgsgatan 20
Telefon 08-508 25 000. Fax 08-508 25 030

www.stockholm.se/socialtjanstforvaltningen

Vidare välkomnar förvaltningen förslaget att ändra gallringsreglerna i belastningsregistret. Gallringsfristerna för unga lagöverträdare är idag tio, fem eller tre år. Enligt nuvarande regler så gallras uppgifter om ungdomsvård, skyddstillsyn, villkorlig dom, ungdomsvård och ungdomstjänst tio år efter att domen eller beslutet har tagits. När det gäller uppgifter om sluten ungdomsvård är gallringstiden tio år efter att påföljden helt verkställts. När det gäller uppgifter om fängelse så gallras de tio år efter frigivningen. Uppgifter om böter gallras efter fem år.

Enligt Åklagarmyndigheten är det många som inte lämnar sitt samtycke till att dömas till ungdomstjänst, just på grund av gallringsreglerna. I de allra flesta fall finns då inte utrymme att döma till annan påföljd än böter. Effekten av detta blir att domstolen i många fall är förhindrad att välja den mest lämpliga påföljden. Förvaltningen menar utöver åklagarmyndighetens synpunkt att nuvarande gallringsregler kan innebära att resursstarka föräldrar hellre har betalat böter för sitt barn än att uppmana den unge att samtycka till ungdomstjänst, vilket kanske hade varit en mer pedagogisk påföljd.

Bilagor

1. Justitiedepartementets promemoria (Ds 2009:9) "Förbättrad utslussning från sluten ungdomsvård och ändrade gallringsregler i belastningsregistret"